

Strasbourg, 6 Nisan 2001

ACFC/INF/OP/I(2002)1
Opinion on Romania – Turkish translation

**MİLLİ AZINLIKLARIN KORUNMASI ÜZERİNDE
ÇERÇEVE-SÖZLEŞMENİN DANIŞMA KURULU**

ROMANYA İLE İLGİLİ ONAY

İçeriği:

- I. İşbu onayın tespidi
- II. Milli rapor hakkında genel yorumlar
- III. 1-19 maddelerin üzerinde özel yorumlar
- IV. Neticeler
- V. Bakanlar Kurulu için öneri ve tavsiyeler

ÖZET

24 Haziran 1999 tarihinde (1 Şubat 1999 tarihinde alınması gerekirdi) Romanya'nın milli raporunun alınması sonucu olarak, Danışma Kurulu 13 – 16 Eylül 1999 döneminde yapılan 5. toplantısı vesilesiyle raporu incelemeye başladı. Bu inceleme çerçevesinde, 19 – 21 Haziran 2000 döneminde, Danışma Kurulunun bir heyeti Romanya'yı ziyaret etti. Ziyareti, çerçeve-Sözleşmenin uygulanması konusunda, gerek Hükümet ve ONG (Gayri Hükümet Kuruluşları) temsilcilerinden, gerekse diğer bağımsız kaynaklardan ek bilgilerin elde edilmesini amaçladı. Daha sonra, Danışma Kurulu 6 Nisan 2001 tarihinde yapılan 10. toplantısı vesilesiyle, Romanya üzerinde onayı kabul etti.

Danışma Kurulu Romanya'nın, özellikle Milli Azınlıklar Konseyi'nin kurulması ve Parlamento'da özel temsil hakkının girilmesi sayesinde, milli azınlıkların ve kendi kültürlerinin lehine önemli çabalarda bulunduğunu açıkladı. Danışma Kurulu son yıllarda, topluluklararası ilişkilerde, ayrıca Macar azınlığı ile milletin diğer vatandaşları arasında tespit edilen gelişmeleri selâmlıyor. Uygulanan politikanın azınlıklar ile ilgili daha hoşgörülü bir ortamın yaygınlaştırılmasına katkıda bulunduğunu tespit ediyor ve gelecekte, otoritelerin bu neticeleri sağlamlaştıracağına inancını ifade ediyor.

Çerçeve-Sözleşmenin maddelerinin sayısına göre, önemli hukuki garantiler onaylanmış oldu veyahut onaylanmaktadır. Hukuki ve müessese çerçevesinin tamamlanmasına ve tamamen hayata geçirilmesinin izlenmesine yönelik hala çabaların sarfedilmesi gereklidir.

Çingenelerin durumu, özellikle çok farklı alanlarda yapılan sayısız ayrımcılık hareketleri ile ilgiyi uyandırmaktadır. Otoritelerin çingenelerin sosyal entegrasyonunu hızlandırma kararlılığına rağmen, Danışma Kurulu, gerek sosyo-ekonomik durumu açısından, gerekse yaşam seviyesi açısından, büyük sayıda çingeneler ile diğerleri arasında bazı önemli dengesizliklerin devamlılığı ile ilgilenmiştir. Söz konusu dengesizlikler eğitim sistemindeki çingenelerin tatmin edici olmayan durumundan daha fazla ağırlanmıştır. Aynı zamanda, Danışma Kurulu polis organlarının sertliğinin devamlılığı ve bu olayların mahkemelerin takip süreçlerinin hedefini oluşturmasına ilgi gösteriyor.

Diğer azınlıklara gelince, ek gayretlerin sarfedilmesini gerektiren sorunlar basın, kamu sektöründe ve eğitim alanındaki taahhütlere ilişiktir. Bu alanlarda, az sayıda bulunan azınlıklara özel bir önem verilmelidir.

Danışma Kurulu, Bakanlar Kurulu'nun neticelerine ve özel tavsiyelerine değinerek, bunların çerçeve-Sözleşmenin Romanya'da tutarlı bir şekilde uygulanmasına katkılarda bulunabileceğini belirtiyor. Yine Danışma Kurulu böylesi netice ve tavsiyelerin Hükümet ile milli azınlıklar arasındaki diyalogun devamına katkıda bulunabileceğine inancını ifade ediyor. Dolayısıyla, Bakanlar Kurulunun dikkatine detaylı netice ve tavsiyeler teklifini sunuyor. Danışma Kurulu, (97) 10 sayılı Kararın 36. Kuralının uygulanmasına yönelik, Bakanlar Kurulunun neticeleri ve tavsiyelerinin hayata geçirilmesinin takibine katılmaya hazırdır.

I. İŞBU ONAYIN TESPİDİ

1. 1 Şubat 1999 tarihinde sunulması gereken Romanya'nın ilk raporu (bundan böyle: milli rapor) 24 Haziran 1999 tarihinde gönderildi. Danışma Kurulu 13 – 16 Eylül 1999 döneminde düzenlenen 5. Toplantısı vesilesi ile, milli raporun incelenmesine başladı.
2. Bu inceleme çerçevesinde, Danışma Kurulu daha geniş bilgileri elde etmek istediği bir dizi konular tespit etti. 26 Ocak 2000 tarihinde, Romanya makamlarına bir soru dizini gönderdi. Romanya Hükümeti bu soru dizini 6 Nisan 2000'de yanıtladı.
3. Romanya Hükümetine hitaben bir davetiye üzerine ve Bakanlar Kurulunun (97) 10 sayılı kararının 32. Kuralının hükümlerine göre, Danışma Kurulunun bir heyeti (19 – 21 Haziran 2000 döneminde) Romanya'ya yaptığı ziyaret sırasında Romanya Hükümetinin temsilcileri ile görüşmelerde bulundu. Ziyareti esnasında, heyet başka muhataplarla, özellikle Halkın Avukatı, Parlamento üyeleri, Milli Azınlıklar Konseyi, Çingenerler için Milli Ofisi ve de bazı gayri hükümet kuruluşlarının temsilcileri ve başka eksperler ile görüştü. İşbu onayın hazırlanmasına yönelik, Danışma Kurulu Avrupa Konseyi, diğer uluslararası kuruluşlardan, ve de ONG (gayri hükümet organizmaları) ve başka bağımsız kaynaklardan gelen bir dizi belgeler inceledi.
4. Daha sonra, Danışma Kurulu 6 Nisan 2001 tarihli 10. Toplantısı vesilesi ile, işbu onayı kabul etti ve Bakanlar Kuruluna iletmeye karar verdi.
5. İşbu onay çerçeve-Sözleşmenin 26 (1). Maddesine ve (97) 10 sayılı Kararın 23. Maddesine dayalı Bakanlar Kuruluna sunulmuştur. Adı geçen maddeye göre, bir Ortak Devletin çerçeve-Sözleşmenin ilkelerine etki vermek için aldığı tedbirlerin uygunluğunu değerlendirmek amacıyla, "Bakanlar Kuruluna bir Danışma Kurulu yardım eder" ve yukarıdaki (97) 10 sayılı Kararın 23. Maddesine göre, "Danışma Kurulu milli raporları inceler ve onaylarını Bakanlar Kuruluna iletir".

II. MİLLİ RAPOR HAKKINDA GENEL YORUMLAR

6. Milli raporun gönderilmesinin birkaç ay gecikmesini göz önünde tutan Danışma Kurulu raporun içerdiği bilgilerin özellikle mevcut kanunlara değindiğini ve çerçeve-Sözleşmenin ne şekilde hayata geçirilmiş olduğuna dair hiç söz etmediğini belirtiyor. Buna rağmen, Danışma Kurulu sayısız tamamlayıcı bilgilerin ve yararlı açıklamaların Romanya otoritelerinin kendi soru dizinine cevap olarak gönderdikleri tamamlayıcı rapordan ve de yukarıda bahsedilen ziyareti vesilesi ile tertiplenen sayısız toplantılardan elde edilebildiğini vurguluyor. Dolayısıyla, Danışma Kurulu Romanya Hükümetinin daveti üzerine düzenlenen ziyaretin çeşitli kaynakların temsilcileriyle direkt bir diyalog kurulmasına mükemmel bir fırsat teşkil ettiğini nitelendiriyor. Hükümetçe ve diğer muhataplarca, özellikle milli azınlıkların temsilcileri tarafından sunulan tamamlayıcı bilgiler, ayrıca kuralların uygulanması açısından, çok değerli sayıldı.
7. Danışma Kurulu Romanya makamlarının milli raporu gönderdikten sonra ve işbu onayın alınmasına yol açan süreç boyunca gösterdikleri işbirliği ruhunu selamlıyor.
8. Danışma Kurulu Romanya makamlarının milli raporu hazırlarken daha derin danışmalar yapmadıklarından dolayı üzüntüsünü ifade ediyor. Başta Milli Azınlıklar Konseyi olmak üzere, azınlıklara ait kuruluş ve organizmalara Hükümet tarafından milli raporun gönderilmesi hakkında bilgilendirilmemiş olduğu gibi geliyor. Keza, aralarında Milli Azınlıkların Korunması için eski Dairenin (şimdiki adı Kavimlerarası İlişkiler Dairesi) da bulunduğu, azınlıklar alanında yetkileri olan sayısız kamu yapı ve kuruluşlarına veya, aynı zamanda, Çingenerler için Milli Ofise söz konusu raporun hazırlanması üzerinde bilgilendirilmediler.
9. Danışma Kurulu bu tür tavrın, gerek kamu düzeyinde gerekse kamu makamları düzeyinde, çerçeve-Sözleşme ve kendi kontrol mekanizması ile ilgili etkili bir duygulamayı sağlayamadığını addediyor. Bu ortamda, Danışma Kurulu, 20 Temmuz 1999 tarihli 114 sayılı kararında, Romanya Anayasa Mahkemesinin, yanlış bir şekilde, Romanya'nın çerçeve-Sözleşmeyi onaylamadığını beyan ettiğini tespit ediyor. Yine Danışma Kurulu (insan hakları

alanındaki diğer uluslararası kaydelerin de olduğu gibi) çerçeve-Sözleşmenin yaygınlaştırılmasını çokpartili ve gerçekten demokratik bir toplumun tespitine ve muhafazasına yönelik ana faktörlerden biri olarak nitelendiriyor. Aynı zamanda, bu bilinçlenme sürecinin hem adli sistemi hem de sivil toplumu celbetmesi çok önemli bir şeydir. Danışma Kurulu çerçeve-Sözleşme, açıklayıcı raporu ve uluslararası düzeyde kontrol mekanizmasına ilişik kurallar ile ilgili duygunlandırma tedbirleri almak üzere, milli raporun ve diğer önemli belgelerin neşredilmesi ve yayımlanması ile, Hükümete cesaret veriyor.

10. Onayın öbür kısmında, Danışma Kurulu, bazı maddeler için, söz konusu maddenin uygulanmasının, şu anda sahip olduğu bilgiler sayesinde, özel yorumların yapılmasını gerektirmediğini beyan ediyor. Bu şey alınan tedbirlerin yeterli olması ve bu alanda sarfedilen gayretlerin yavaşlatılabilmesi ya da durdurulabilmesi anlamında değildir. Aslında, Danışma Kurulu, çerçeve-Sözleşmenin ilke ve hedeflerine saygı gösterilmesine yönelik, çerçeve-Sözleşmenin yükümlülüklerinin türünün otoritelerin sürekli ve aralıksız çabalarda bulunmalarını gerektirdiğini addediyor. Bunun fazlası, çerçeve-Sözleşmenin geçenlerde yürürlüğe girmesi göz önünde tutularak, şu anki safhada kabul edilir sayılan bazı durumlar sonraki takip safhalarında aynen sayılmamalıdır. En nihayet, şu anda önemsiz görülen bazı sorunların, zamanla, küçümsemiş olduğu ortaya çıkabilir.

III. 1 – 19. MADDELERİN ÜZERİNDE ÖZEL YORUMLAR

Madde 1

11. Danışma Kurulu Romanya'nın uluslararası belgelerin geniş bir yelpazesini onaylamış bulunduğunu tespit ediyor. Bu tarihte elinde bulunan unsurlara göre, Danışma Kurulu bu kararın hayata geçirilmesine başka özel yorumların getirilmesinin gerekli olmadığını addediyor.

Madde 2

12. Bu tarihte elinde bulunan unsurlara göre, Danışma Kurulu bu kararın hayata geçirilmesine başka özel yorumların getirilmesinin gerekli olmadığını addediyor.

Madde 3

13. 1992 yılıki nüfus sayımına dayalı olarak, Romanya Hükümeti şu azınlıkların çerçeve-Sözleşmenin himayesi altında bulunduğunu addediyor (isimleri milli raporda kullanılmış olanlardır): Macar/sekuy, çingene, Alman/şvab/sas, Ukraynalı, Rus/Lipovalı, Türk, Sırp, Tatar, Slovak, Bulgar, Yahudi, Hırvat, Çek, Polonyalı, Yunan, Ermeni.

14. Danışma Kurulu, ta çerçeve-Sözleşmede bir tanımlamanın eksikliğinde, Taraf olan Devletlerin bu belgeye kendi ülkelerinde ayıracakları şahsi uygulama sahasını incelemeleri gerektiğini vurguluyor. Romanya Hükümetinin tutumu böylesi bir düşünüşün neticesi olarak sayılıyor.

15. Bir yandan, Danışma Kurulu bu hususta, ilgili ülkedeki özel koşulları göz önünde tutmak üzere Taraf olan Devletlerin bir değerlendirme marjından yararlandıklarını göz önüne alıyor, diğer yandan ise, bu değerlendirme marjının uluslararası hukukun genel ilkelerine ve 3. Maddede açıklanan temel ilkelerine göre uygulanması gerektiğini tespit ediyor. Ayrıca, Danışma Kurulu çerçeve-Sözleşmenin hayata geçirilmesinin keyfî veya haklı gösterilmemiş olan bazı ayrılıkların temelinde bulunması gereksiniminin altını çiziyor.

16. Bu nedenle, Danışma Kurulu bu türde olan hiç bir ayrılığı doğurmayacağından emin olmak amacıyla, çerçeve-Sözleşmeye ayrılan şahsi uygulama sahasının incelenmesinin kendi sorumluluğunun altına girdiğine inanıyor. Üstelik, 3. Maddede açıklanan temel ilkelerinin uygun bir şekilde uygulanmış olup olmadığını incelemesi gerektiğini sanıyor.

17. Danışma Kurulu milli raporda ve Hükümetin kendi soru dizinine cevabında, bu safhada, Hükümetin çerçeve-Sözleşmenin himayesi altında bulunmadığını saydığı başka grupların da mevcudiyetinin kayıtlı olmasını selamlıyor. Böylelikle, Danışma Kurulu 1992 yılıki nüfus sayımının 8.420 kişiyi yeniden gruplaştıran "diğer uyrukluklar" adını taşıyan bir bölüm

içerdiğini tespit ediyor. Romanya otoritelerine göre, bu bölüm her biri uyruksuz olanlar dahil, 10 ile 200 ferd arasında içeren birçok grubu kapsıyor.

18. Çangay-ların da bu “diğer uyrukluklar” saflarında kayıtlı olduğu telkin edildi. Romen hukukunda azınlıkların tanınması için şartlar üzerinde bazı yasa hükümlerinin eksikliğinde, bazı makamlar Çangayların bir azınlık temsil etmediğini, dolayısıyla bunların yukarıdaki azınlıklar gibi, aynı haklardan yararlanamayacaklarını saymış gibi geliyor. Romanya’ya yaptığı ziyaret esnasında ve öğrenmiş bulunduğu çeşitli bilgilerin ışığında, Danışma Kurulu Çangay topluluğunun bazı temsilcilerinin devletin azınlıkların menfaatine aldığı tedbirlere büyük ilgi gösterdiklerini tespit etmiş bulunuyor. Danışma Kurulu, Çangayların ve özdeşliğinin özel unsurlarının Romanya’da tarihi huzurunu göz önünde bulundurarak, Romen makamlarının çerçeve-Sözleşmenin adı geçen topluluğa aitliğini beyan eden kişilere genişlemiş olmasını göz önüne almaları ve bu konuyu Çangay temsilcileri ile danışarak incelemeleri gerektiğini addediyor.

19. Başka grupların durumuna gelince, Danışma Kurulu bu gruplara ait kişilerin çerçeve-Sözleşmenin maddeden maddeye uygulanmasında içerilmesinin incelenmesinin de mümkün olabileceğine inanıyor. Keza, Romanya otoritelerinin bu konuda ilgililerle danışmanlık yapmaları gerektiğini addediyor.

20. Çerçeve-Sözleşmenin 3. Maddesi belli bir millî azınlığa ait bir kişiye kendisine istediği gibi davranılmasını özgürce seçme hakkını sağlıyor. İlgili azınlığı tanımlamak için kabul edilen isimde kendisini tanıma ya da tanınamama olasılığı bu hakkın ana yönlerinden birini oluşturuyor.

21. 2002 yılı nüfus sayımı vesilesi ile, istatistik amaçla toplanan veya işlenen şahsî mahiyetli verilerin korunması üzerindeki Bakanlar Kurulunun (97) 18 sayılı tavsiyesinde belirlenen ilkelere saygı gösterilince, millî azınlıklara ait olan kişiler kendilerinin ayrıyetini tespit etme imkanını kullanmaya teşvik edilmelidir (aşağıdaki 4. Maddedeki yorumlara da bakınız). Bu ortamda, Danışma Kurulu Rom topluluğuna ait sayısız temsilcilerin, özellikle kulluk dönemine bağlı olan küçümseyici yananlamı nedeniyle, kendilerine “çingene” adının verilmesini reddettiklerini tespit ediyor. Keza, gelecek nüfus sayımının formları Türkler ile Tatarlar arasında her hangi bir karışıklığın önlenmesini göz önünde bulundurmalı ve özdeşliklerden birinin ya da diğerinin lehinde belli bir seçimin yapılmasını mümkün kılmalıdır. Danışma Kurulu Hükümetin, özellikle nüfus sayımının düzenlenmesi, ayrıca formların içeriği üzerinde hâlâ ilgisini göstermiş bulunan millî azınlıklar Konseyinin aracılığıyla, azınlıkların onayını istemek zorunda olduğuna inanıyor. Keza, Danışma Kurulu azınlıklara ait ve azınlıkların nüfus sayımının önemi konusunda duygulandırılmasında faydalı bir rol oynayabilecek olan gözlemcilerin celbedilmesi ve eğitilmesini teşvik ediyor.

Madde 4

22. Çerçeve-Sözleşmenin 4. Maddesindeki 1. paragrafının anayasa düzeyinde hayata geçirilmesine gelince, şunu belirtmemiz gerekiyor ki, Anayasanın 16. Maddesi eşitlik üzerinde genel ilkeyi garanti eder ve 6. Maddesinin 2. Paragrafı özdeşliğe hakkını yaygınlaştırmak üzere alınan her hangi bir tedbirin eşitlik ve ayrımsızlık ilkelerine uydurulması gereksinimini öngörüyor. Ceza Kanununa gelince, 247. Ve 317. Maddeler doğrudur, fakat ayırım yapıcı eylemlerden ancak bazılarını cezalandırıyor ve sınırlı bir hareket sahasına sahiptir. Genelinde, bu anayasal ve yasal hükümlerin birleştirilmesinin ayrımcılığa karşı savaşmak için etkililiği belli olmadı daha.

23. Ayrıca, Danışma Kurulu bütün ayrımcılık şekillerinin önlenmesi ve cezalandırılması hakkında bir Yönetmeliğin geçenlerde Romanya Hükümetince onaylanmasını selamlıyor. Parlatonun iç hukuk düzeni çerçevesindeki pozisyonunu sağlamlaştırmak amacıyla, bu yönetmeliğe kanun mahiyetini sağlayacağı ümit ediliyor. Millî azınlıklardan çoktan beklenen bu yeni yasa ayrımcılık olayları halinde cezalar öngörüyor ve, özellikle, kamu ve özel sektörlerdeki durumlara değindiği gibi, şimdiye kadar Romen hukukunun temin ettiği korumanın önemli bir genişlemesini temsil ediyor. Şu anda, otoritelerin söz konusu yönetmeliğin acilen ve tamamen hayata geçirilmesine katkılarda bulunmaları önemlidir. Danışma Kurulu, Hükümet tarafından ayrımcılık olaylarını araştırmak ve cezalandırmak üzere

kurulacak ve tüm kamu müesseselerinin desteği ve işbirliğinden faydalanacak olan Ayrımcılığı Önleme Milli Konseyinin gerekli kaynakları hemen elde edeceği ümidini ifade ediyor.

24. Yine Danışma Kurulu Halkın Avukatı müessesesinin ayrımcılığın önlenmesinde oynadığı pozitif rolü, özellikle milli azınlıklara ait kişilerin lehinde gösterdiği faaliyeti selâmlıyor. Danışma Kurulu adı geçen müessesenin kendi faaliyetine gerekli olan araçlarla donatılmış olacağını ümit ediyor. Halkın Avukatı'nın geçerlerde kurulan bir müessesenin olmasına rağmen, Danışma Kurulu, sayısız durumlarda, çeşitli kuruluşlara ve kamu makamlarına bilgi başvurularına hiç cevap gelmediğini veyahut cevap geldiyse de, eksik ya da geç olduğunu üzüntü ile tespit ediyor. Ayrımcılığa karşı gösterdiği faaliyetin etkililiğini arttırmak üzere, Danışma Kurulu Halkın Avukatının tüm otoritelerin işbirliğine dayanması gerektiğine inanıyor. Aynı zamanda, azınlıkların, kendi dillerinde dahil, Halkın Avukatının faaliyeti hakkında bilgilendirilmesi şarttır.

25. Danışma Kurulu otoritelerin çingene azınlığının topluma tamamen entegrasyonunun hızlandırılmasını amaçlayan geniş bir hareket programına başlama arzusunu öğrenip sevindi. "Sosyal, tıp ve eğitim alanlarında çingene topluluklarının durumunu iyileştirme milli Planı" olarak adlandırılmış olan bu programın ilk safhası (bundan böyle : Plan diye adlandırılacak) gösterişli oluyor. Adı geçen Planın, gelecekte, yeterli kaynaklardan yararlanabilmesi önemli bir şeydir. Danışma Kurulu çingenelerin durumunun iyileştirilmesine hasredilen önlemlerin lehine müdahalenin bakanlıktan bakanlığa farklı olduğunu tespit ediyor. Dolayısıyla, Çingeneler için Milli Ofisin kaynakları ve sorumlulukları çok sınırlı olunca, Romanya Hükümeti bu Planın tamamen ve tutarlı bir şekilde hayata geçirilmesine dikkat etmelidir. Danışma Kurulu, baştan beri, Romen makamlarının Planın sektörel stratejilerinin tespitine yönelik sıkı bir işbirliğini göz önünde bulundurmasını selâmlıyor ve böylesi bir işbirliğinin Planın uygulanışının başarısını garanti etmek için çok önemli olduğuna inanıyor. Keza, bu Planın genç çingenelerin profesyonel yetiştirilmesine yeterince önem vereceğini ve yukarıda belirttiğimiz eksikliklerden çoğunu düzelteceğini ümit ediyor.

26. Danışma Kurulu milli azınlıkların korunması üzerindeki Romanya'nın politikası açısından önemli katkılara ihtiyacı olan bir sorunun üzerine dikkatini çekmek istiyor. Romanya'da yaşayan milli azınlıklara ait kişilerin sayısı konusunda hükümetin resmi istatistikleri ile milli azınlıkların tahminleri arasında büyük bir farkın varolduğu tespit ediliyor. Danışma Kurulu böylesi bir farkın devletin milli azınlıklara ait kişilerin tam ve gerçek eşitliğini temin edecek önlemleri hazırlama, uygulama ve değerlendirme kapasitesini ciddi bir şekilde sınırlandırabileceği ile çok uğraşiyor. Dolayısıyla, Danışma Kurulu Hükümetin doğru istatistik verileri elde etme imkanlarını incelemesi gerektiğine inanıyor. Bu tür verilerin eksikliğinde, Romanya otoritelerine verimli önlemler almak zor geliyor, uluslararası takip organizmaları için de Romanya'nın çerçeve-Sözleşmeden kaynaklanan yükümleri yerine getirebileceğine inanmak ta zordur.

27. Bir milli azınlığın üyeleri ile çoğunluğa ait kişiler arasında tam ve gerçek bir eşitliğin gerçekleştirilmesi ile ilgili olarak, çingenelerin geniş bir ağır sorunlar yelpazesi ile nispetsiz bir şekilde karşılaştıkları tespit ediliyor. Diğer azınlıklar konusunda, Danışma Kurulu tam ve gerçek bir eşitliğin gerçekleştirilmesine yönelik ek çabaların sarfedilmesi gerektiğine inanıyor. Danışma Kurulu eğitim sisteminin şimdiki durumu (12. maddedeki yorumlara bakınız), istihdam (15. maddedeki yorumlara bakınız) ve sağlık ile ilgileniyor.

28. Sağlık alanında, çingeneler çok zor bir durumdadır. Danışma Kurulu, çeşitli güvenilir kaynaklardan, bazı doğumevlerinin doğum masraflarını ödeyemeyen – çoğu zamanlarda çingene asıllı olan – annelere doğum belgesini vermeyi reddettiklerini öğrenmiş bulunup çok endişeli oluyor. Bu tür olaylar Halkın Avukatı'nın özel Raporunda da belirtilmiştir. Diğer şikayetler bazı kamu hastanelerinin tıbbi tedavileri ödeyememeleri ve sağlık sigortasına sahip olmayı ispatlamamaları gerekçesiyle, çingene asıllı kişilere bakmayı reddettiklerine değiniyor. Çingene topluluğunun sağlık durumuna gelince, Danışma Kurulu, diğer konuların yanı sıra, bu alanda önleme tedbirlerinin alınması gerektiğini vurguluyor.

29. Danışma Kurulu, daha genel bir şekilde, ilk önce çingenelere dokunan yukarıda belirtilen ayrımcılıkların, kısmen, sosyal yardım hakkında 67/1995 sayılı Kanunun yerel makamlarca uygulanmasında ortaya çıkan sorunlardan kaynaklandığını tespit ediyor. Halkın

Avukatı'nın özel Raporunda belirttiği gibi, bazı yerel makamlar, bazı kişilerin hakkına sahip oldukları sosyal yardımdan keyfi olarak yoksun bırakmak üzere, ilgili kanunu yanlış olarak yorumluyorlar. Öte yandan, Danışma Kurulu bazı yerel makamlar tarafından çingene topluluğuna karşı ayırım yapıcı, düşmanca davranışlar veya kışkırtmalar hakkında bilgiler ile ilgileniyor. Bu bilgiler, özellikle, sosyal yardımın elde edilmesine gereken kayıt işlemlerine değiniyor. Bu unsurlar göz önünde tutularak, Romanya Hükümetinin yerel makamların, elindeki değerlendirme marjına bakmaksızın, eşitlik ve ayırım yapmama ilkelerine riayet edilmesiyle birlikte 67/1995 sayılı Kanunu uygulamalarını ve böylece, çingene halkına¹ karşı yükümlülüklerini yerine getirmelerini kontrol etmesi çok önemlidir. Keza, Danışma Kurulu Hükümetin, durumu iyileştirmek amacıyla, yerel makamlarca kullanılmak üzere, 67/1995 sayılı Kanunun uygulanmasının ahenkleştirilmesine hasredilen bazı kaydelerin hazırlanma imkanını ele alması gerektiğine inanıyor.

Madde 5

30. Danışma Kurulu son yıllarda, Hükümetin milli azınlıklara ait kişilerin kendi kültürünün muhafazası ve geliştirilmesine uygun şartların yaygınlaştırılmasına yönelik çabalarını çoğaltmış bulunduğunu selâmlıyor. Sınırlı kaynaklarına rağmen, çeşitli alanlarda, özellikle eğitim alanında önemli ilerlemeler kaydedilmiş oldu. Bu hususta, Danışma Kurulu bu tür çabaların ilgili azınlıkların gerçek durumuna daha sıkı bağlı olması gerektiğini tespit ediyor. Dolayısıyla, kaynakların ayrılması konusunda, genel kamu oyuna göre realiteyi gerçekten yansıtmadığından dolayı (4. maddedeki yorumlara da bakınız), çeşitli azınlıklar ile ilgili resmi nüfus istatistiklerine aşırı bir önem verilmemelidir.

31. Danışma Kurulu genellikle, Romen çağdaş toplumunda çingene özdeşliği ile bağdaştırılmış olan ve, diğer konuların yanı sıra, bu topluluğun üyelerinden bazılarının kendi aitliğini beyan etmeleri ve talep etmeleri yerine, inkâr etmelerine yol açan olumsuz görüntü ile çok ilgileniyor. Söz konusu Plan, özellikle eğitim alanında ve geleneksel uğraşlarının desteklenmesinde, çingenelerin kültürel özdeşliğinin değerlendirilmesine katkıda bulunmalıdır. Dolayısıyla, Danışma Kurulu bu Planın ve çingenelerle ilgili diğer girişimlerin ancak çingene topluluğu ile danışarak ve işbirliği yaparak hazırlanıp uygulanmış olacağı takdirde ve yalnız adı karışanların çingene kültürüne anlayış ile davrandıkları ve saygı gösterdiklerini ispatlayacakları takdirde iyi neticelere varabileceklerine inanıyor.

Madde 6

32. Danışma Kurulu, Romanya otoritelerinin uyguladıkları yasal tedbirler ve kamu politikaları nedeniyle, topluluklararası ilişkilerin hissedilir derecede gevşemiş olduğunu ve daha geniş bir hoşgörülük ortamında gelişmiş olduğunu tanıyor. Yine Danışma Kurulu, özellikle Macar azınlığı ile Romanya'daki milletin diğer kısımları arasında kaydedilmiş gelişmeleri memnunlukla ortaya koyuyor. Aynı zamanda, Hükümetin geçenlerde, Cluj kentinde, milli azınlıklarla ilgili konuların araştırılmasına hasredilen bir Enstitünün kurulması hakkında kararını selâmlıyor.

33. Buna rağmen, Danışma Kurulu işbu belgede meydana getirilen bir dizi sorunların kültürlerarası diyalogun hâlâ yetersiz olduğunu addediyor. Ayrıca, bu alanda gelişmelerin kaydedilmesine rağmen, Danışma Kurulu genellikle kamu ve devlet memurları tarafından çingene kültürünün daha iyi bir şekilde anlaşılmasının ayırım yapıcı hareketlerin ve davranışların önlenmesine katkıda bulunacağına inanıyor. Bu anlayış çingenelerce kendi kültürü hakkında bilgilerin yayımlanması ile kolaylaştırılabilecektir. Danışma Kurulu Hükümetin kültürlerarası diyalogu yaygınlaştırmak amacıyla yeni girişimlerde bulunmasının önemli olduğuna inanıyor ve artık gerçekleştirilmiş olan bu tür projeleri selâmlıyor. Planın uygulanması çerçevesinde, çingenelerin yaygın bir şekilde kınanmasına karşı mücadeleye yeterince dikkat ayrılması gerektiğine inanıyor.

---

¹ Yerel ve bölgesel güçlerin Rom (çingene)lerin hoşgörülü bir Avrupa'nın inşasına katkıları üzerindeki Kongresinin 16(1995) sayılı Kararına, ayrıca 7. paragrafının (i) bendine değiniliyor.

34. Basın alanında, Danışma Kurulu sunulan bilgilerin sürekliliğini fark ediyor ki bu şey belli bir azınlığa ait kişiler, özellikle Macarlar, çingenerler ve Yahudiler ile bağdaştırılmış basma kalıpların artmasına yol açıyor. Son yıllar içinde önemli bir iyileşmenin kaydedilmesine rağmen, birçok gazete ve özel bir televizyon kanalı Macarlar üzerinde, düzenli olarak, olumsuz bir konuşma yapmaya devam ediyor. Çingenerlere gelince, sayısız gazeteler alçaltıcı basma kalıpları yeniden kaleme alıyorlar. Üstelik, cinaî hareketlerin açığa vurulduğunda, bazı gazeteler, düzenli bir şekilde, çingene azınlığına aitse, sanılabilir failerin etnik kökenini belirterek artık mevcut olan klişeleri sağlamlaştırıyorlar. Bu ortamda, Danışma Kurulu bazı makalelerin bu tür bilgilerin direkt polisten geldiğini yazdıklarını tespit ediyor. Yahudiler konusunda, bazı gazeteler hoşgörüsüz makaleler neşretmeye devam ediyor ve yahudilere karşı sloganlar işaretlenmiş oldu. Genellikle, Danışma Kurulu çingenerlere karşı çeşitli düşmanlık hareketlerinin son zamanda artmasından dolayı endişesini ifade ediyor ve otoritelerin bu konuyu ele alınca gerekli dikkat ayıracaklarını ümit ediyor.

35. Yukarıda belirtilenleri ve medyanın hoşgörülük ruhunun yaygınlaştırılmasındaki önemini göz önünde bulundurarak, Danışma Kurulu Hükümetin gazeteciler arasında teatiler üzerinde profesyonel programları ve de medya ve hoşgörülük kültürünün yaygınlaştırılması konusunda Bakanlar Kurulunun (97) 21 sayılı Tavsiyesinde açıklanan ilkelerin ruhunda, azınlıklar ile ilgili sorunların tam ve haksever tanıtılmasını yaygınlaştıracak olan özel programları desteklemesi gerektiğine inancını ifade ediyor. Bu ortamda, kamu radyo ve televizyon programlarının azınlıklar hakkında konuları da ele almaları önemlidir.

36. AGVIT'e göre, Danışma Kurulu Kasım 2000 tarihli seçimler önceki dönemin kavimlerarası gerginliklerin ve azınlıklara karşı kampanyaların genel eksikliği ile işaretlenmiş olduğunu, fakat ikinci seçim turunu takip eden dönemde, azınlıklara karşı² duyguları uyandıran bir siyasi parti tarafından milliyetçi ve elsevmez bir retoriğin ortaya çıktığını tespit ediyor. Danışma Kurulu Romanya otoritelerinin azınlıklar üzerinde saygı, hoşgörülük ve her hangi bir düşman retoriğini yoketme ilkelerine dayanan siyasi bir diyalogun yaygınlaştırılmasına yönelik çabalarını yoğunlaştıracakları ümidini ifade ediyor.

37. Çerçeve-Sözleşmenin 6. maddesindeki 2. paragraf ile ilgili olarak, Danışma Kurulu çoğu milli azınlıkların üyelerine, özellikle çingenerlere dokunan sayısız ayrımcılık hareketlerinin Romanya'da sürekliliğine büyük ilgi gösteriyor. Danışma Kurulu çingenerlerin iyi entegrasyonunun sırf sosyal bir girişmeye sınırlandırılmayacağına, fakat ilk önce, bu halkın karşılaştığı tüm ayrımların tanınması ve giderilmesini gerektirdiğine inanıyor.

38. Aynı zamanda, Danışma Kurulu Romanya'da sosyo-ekonomik alanda ayrımcılığın genişçe uygulandığını ortaya koyuyor. Gazeteler, editörü veya teklif yapanı cezalandırılmaksızın, kesin bir şekilde çingenerleri hesaptan çıkaran iş ya da konut tekliflerini neşrediyorlar. Güvenilir bilgilere göre, geçenlerde Çalışma ve Sosyal Dayanışma Bakanlığı çerçevesindeki bir kamu servisi bir özel şirketten gelen bu türde bir ayırım yapıcı ilanı asmıştır. Aynı şekilde, Halkın Avukatı'nın kendi Raporunda da belirttiği gibi, çingenerlerin bazı eğlence yerlerine girişi reddedilebiliyor. Danışma Kurulu yukarıda belirtilen ayrımcılık karşıtı olan yeni mevzuatın (4. maddedeki yorumlara bakınız) bu tür ayrımların daha etkili bir şekilde önleyebilmesini mümkün kılacağı ümidini ifade ediyor. Yine Danışma Kurulu, Romanya makamlarının bu mevzuatın uygulanmasını yakından takip edeceklerini ümit ediyor.

39. Danışma Kurulu, polis güçlerinin müdahale etmediklerinden faydalanan köylülerin, çingenerler üzerine kolektif şiddetli ağır olayların bazen kaydedilmesine rağmen, son yıllarda azaldığını memnurlukla kaydediyor. Bu olumlu evrimi selamlıyor ve Romen makamlarının, bu konuda uyanık kalmasına cesaret veriyor.

40. Polisin, çingenerlere karşı şiddet olaylarına gelince, bunların sayısının da azaldığı tespit edildi ve Danışma Kurulu, makamların, bu temayülün devam etmesi için çabalarını yoğunlaştırması gerektiğini nitelendiriyor. Tüm bu ilerlemelere rağmen, Danışma Kurulu, diğer

---

² 26 Kasım ve 10 Aralık 2000 tarihlerinde, Romanya'da yapılan cumhurbaşkanlık ve parlamento seçimleri üzerinde AGVIT/BIDDH seçimleri gözetleme Heyetinin son raporuna bakınız, V. C. ve IX.

uluslararası organizmalar³ gibi tespit ediyor ki, çingene topluma ait kişilerin, başka azınlık veya çoğunluğa ait kişilere kıyasen, daha fazla polis kabalığının mağduru olduğunu tespit ediyor. Polisin kötü muamele vakalarına dair rapor veriliyor ve şüpheli memurlara dair başlatılan prosedürler, uzun sürüyor ve bazen terkediliyor. Danışma Kurulu, romen makamlarının, bu prosedürlerin doğru dürüst yapılmasını temin etmesi gerektiği fikrindedir.

41. Romanya ziyareti sırasında yapılan muhtelif beyanatlar ve alınan bilgilerin ışığında, Danışma Kurulu, polisin, çingeneler saflarında arama tarama yaptığı veya tutukladığında, bazen gücü uygunsuz bir şekilde kullandığını endişe verici olarak değerlendiriyor. Muhtelif kaynaklar bildiriyor ki Romanya'da, polis, büyük sayıda güç mevzileterek ve göz yaşartıcı gaz da kullanarak ve özellikle şüphelilere ve komşulara karşı söz ve fizik şiddeti kullanarak, gece baskınları düzenliyor. Bazıların, Halk Avukatının da özel raporunda bildirdiği, böylesi uygulamaların, söz konusu kişiler üzerine feci psikolojik etkileri oluyor ve ancak halkın polis güçlerine itimadını baltalıyor. Danışma Kurulu, romen makamlarının, özellikle insan hakları alanında hazırlık konusunda çabalarını selamlıyor, fakat hükümetin, milli azınlıklar ile polis arasında ilişkilerin iyileşmesine ve polisin toleransının artmasına dair ek önlemler alması gerektiğini nitelendiriyor. Böylesi önlemler, *inter-alia*, polis subayları saflarına milli azınlıklara ait kişilerin alınması için özel çabalarda içerebilir.

42. Yukarıda durumu göz önünde tutarak, Danışma Kurulu, hükümetin, etnik, kültürel, dil veya din özdeşliği sebebinden tehlikeler veya ayrımlık, düşmanlık veya şiddette maruz bırakılan kişilerin korunması için gerekli tüm önlemleri almadığını nitelendiriyor. Yukarıdaki son iki paragrafa dair Danışma Kurulu, şimdiki durumun, Çerçeve- Sözleşmesinin 6. Maddesinin 2. Paragrafına uymadığını değerlendiriyor.

43. Şu anda mevcut unsurlar gereğince, Danışma Kurulu, bu kararnamenin pratiğe uygulanması, has itirazlar gerekmediğini nitelendiriyor.

Madde 8

44. Şu anda mevcut unsurlar gereğince, Danışma Kurulu, bu kararnamenin pratiğe uygulanması, has itirazlar gerekmediğini nitelendiriyor.

Madde 9

45. Danışma Kurulu, romen makamlarının, bilgi alma veya bilgi verme özgürlüğünün garanti edilmesine, milli azınlıklara ait kişilerin iletişim araçlarına, kendi iletişim araçlarını kurma ve kullanmaları imkanlarına, tolerans ve kültür çoğunluğuna erişimine hasredilen bu maddenin ana unsurlarını uygulamayı kesinlikle denediklerini tespit ettiler.

46. Fakat, Danışma Kurulu, hem televizyon, hem radyo programlarına dair kaynakların muhtelif azınlıklar saflarına eşitsiz tahsis edilmesine ilgi gösteriyor. Bu nedenden, Danışma Kurulu, şimdiki durumun problemliliğini nitelendiriyor, çünkü ana azınlıklardan biri olan çingene toplumuna, özellikle ana dilinde yayınlar için başka azınlıklara kıyasen daha az yayın saati ayrıldı. Aynı zamanda, çingenelere ait bazı yayınların iptal edildiği sanılıyor. Bu sebepten, yetkililerin, diğer milli azınlıkların yayın saatini azaltmayarak, bu duruma ilgi göstermeleri ve durumu denkleştirmeyi denemeleri önemlidir.

47. Öte yandan, Danışma Kurulu, hem radyo, hem televizyona dair tespit ediyor ki, azınlıkların yayınlarına ayrılan saatler, hedef kamu oyu saflarından uygun dinleyici sayısına varmaya izin vermiyor. Bu durumun iyileştirilmesine makamlar ilgi göstermelidir.

48. Nihayet, Danışma Kurulu, romen yetkililerinin, sayısı az olan milli azınlıklara, iletişim araçları çerçevesinde yeterli dikkat verilmesinde uyanık olmalarını değerlendiriyor. Bu nokta konusunda, Danışma Kurulu, hükümete, iletişim araçlarına ve tolerans kültürünün terfisine dair Bakanlar Kurulunun (97) 21. Sayılı tavsiyesini hatırlatıyor ve uygulamaya çağırıyor.

- 14 -

Madde 10

---

³ Örneğin İnsan Hakları Komisyonu, işkence sorunlarında Özel raporunun Raporu, Romanya ziyareti, docE/CN.4/2000/9/Add.3 23 Kasım 1999, özellikle 51. paragraf.

49. 10. maddenin 2. Paragrafına dair, Danışma Kurulu, Parlamento'nun, 2001 yılının başlangıcında, yerel kamu idaresi kanununun onayladığını kaydediyor. Danışma Kurulu, söz konusu kanunun, milli azınlıklara ait kişilerin, halkın % 20-nden fazla olduğu yerleşimlerde, yerel idare ile ilişkilerde azınlıkların dilinin kullanılmasını, *inter alia* yetkilendirdiğini selamlıyor. Çerçeve - Sözleşmenin pratiğe uygulanmasında önemli bir adım teşkil edebileceği bu imkan, bu alanda mevcut hukuki güvensizliği durdurabilir.

50. Danışma Kurulu, bu kanunun yakın bir gelecekte yürürlüğe gireceğinden ümidini ifade ediyor. Romen makamları, uygulanması için ayrı dikkat göstermelidir. Bu ortamda, Danışma Kurulu, sözünü ettiğimiz kanunla ilgili, hem yerel, hem milli düzeyde açıklanan bazı aşırı negatif tepkilerle ilgileniyor. Danışma Kurulu, diğer konuların yanı sıra, milli azınlıkların dillerine dair kanun öngörmelerinin fiilen uygulanmasına dair, makamların, memurların göreve alınmalarına ve dil açısından hazırlanmalarına dair ek önlemler öngörmesi önemli olduğunu nitelendiriyor.

Madde 11

51. Danışma Kurulu, 2001 yılının başında Parlamento tarafından onaylanan yerel kamu idaresi kanununun, halkın % 20-den fazla milli azınlık olan yerleşimlerde sokakların isimlerinin iki dilde ilan edileceğini, *inter alia* yetkileyeceğini selamlıyor. Danışma Kurulu, adı geçen kanunun, mevcut pratiği sağlamlaştıracağını ve en kısa zamanda yürürlüğe gireceği ümidini ifade ediyor. Romen makamları, bu kanun öngörmelerini pratiğe uygulamalı ve bu alanda baş gösterebilecek olası gerginlikleri yumuşatmak için gerekli önlemleri almalıdır.

Madde 12

52. Danışman Kurulu, milli azınlıkların eğitimi alanında romen makamlarının sarfettiği çabalarına değer biçiyor. 84/ 1995 sayılı eğitim kanununu değiştiren 155/1999 sayılı kanuna getirilen büyük sayıda iyileştirmeleri ve özellikle azınlık dillerinin kullanma imkanlarının artmasını ve Milli Eğitim Bakanlığının, okul programlarında milli azınlıklarının edebiyatı, tarihi ve geleneklerini geliştirmek için harcadığı çabaları selamlıyor.

53. Ele edilen neticeleri küçültmeyerek, Danışma Kurulu, milli azınlıkların dillerinde kitap ve kalifiye öğretmenlerin yetersizliğinin, bazı milli azınlıklar ve özellikle ermeni, hırvat, polon, sırp, slovak, türk ve tatar azınlıkları için halen kural olduğundan bilgi aldı. Bu koşullarda, milli azınlıklara ait öğrencilerin gittikleri okullarda, kalite açısından, romen dilindeki eğitime tam eşit eğitim verilmesi zordur. Secimleri daha başka çok etmen etkilemesine rağmen, bu sebepten, anababaların, *derslerin çoğu azınlık dilinde yapılan bir eğitimi seçmelerinde cesaretleri kırılıyor*. Danışma Kurulu, söz konusu azınlıkların uygun kitap ve öğretmenlerden faydalanması için bu durumun yeniden incelenmesi gerektiğini nitelendiriyor.

54. Aynı zamanda, Danışma Kurulu, tarih derslerinin, 151/ 1999 sayılı kanunun 120 maddesi, 3. paragrafının öngörmelerine uymayan Romanya'nin etnik çeşitliğini gerekli kadar aksetmediğine dair muhtelif kaynaklardan gelen bilgilerden ilgileniyor. Danışma Kurulu, romen makamlarının, milli azınlıkların temsilcileri ile danışarak, çerçeve- sözleşmenin terfi ettiği kültürlerarası diyalogun sağlamlaşmasına daha iyi katkıda bulunması için tarih derslerinin hangi şekilde öğretilmesini incelemesi gerektiğini nitelendiriyor.

55. Yüksek öğretim alanında, Danışma Kurulu, milli azınlıklara ait kişilerin imkanlarını ve 1999/ 151 sayılı kanunun 123. Maddesinde öngörüldüğü, romen dilinden başka dillerin de kullanıldığı çok kültürlü müesseselerin kurulma imkanına yol açan geçenlerdeki pozitif gelişmeleri selamlıyor. Çokkültürlü Petöfy- Schiller Üniversitesinin kurulmasına dair nispi adli engeller aşıldı. Aynı zamanda, Danışma Kurulu, geçmişte, macar dilinde Bolyai bir üniversitenin mevcut olduğunu ve bugün, Babeş- Bolyai üniversitesi, romen, macar ve alman dillerinde eğitim sağladığını tespit ediyor. Danışma Kurulu, yüksek öğretime dair macar ve alman azınlıkların emellerini cevaplandırarak çözüm çarelerin bulunmasına yardım eden romen ile ilgili diğer taraflar arasında diyalogun devamını selamlıyor.

56. 12. Maddenin 3. Paragrafına dair, eğitime erişmek, bu azınlık için şimdilik garanti edilmediği eşit şanslar koşullarda, eğitim alanındaki çingenelerin durumları, ilgi uyandırıcıdır ve diğer milli azınlıklar ve çoğunluğun durumundan hisedilebilir derecede farklıdır.

57. Romanya ziyareti sırasında hitab edilen muhtelif beyanatların bazında ve bilgilerin ışığında, Danışma Kurulu, çingene çocuklarının önemli bir oranının, okula düzensiz veya hiç gitmediklerine ayrı ilgi gösteriyor. Bir çok öğretmen, çingene anababalarının, çocuklarını okulla göndermekte çekimserliğini izah ediyor ve uzun vadeli büyük sayıda hareketin, bu durumun iyileşmesine yol açabilir. Fakat, Danışma Kurulu, okulda devamsızlığın sebeplerinden biri, kabul edilemez: Danışma Kurulu'nun, ziyaretler sırasında defalarca bilgilendirildiğine göre, okula gitme yaşında olan bir çok çocuğun devamsızlığının ana sebebi yeyeceğin yokluğu olduğunu adediyor. Tabii ki, Danışma Kurulu, bu olayın, hem çingene, hem de çoğunluğa ait çocuklarda rastlandığını ihmal etmiyor. Fakat, anababaların günde bir yemek ödeme imkansızlığı sebebinden devamsızlık, daha fazla çingene azınlığına ait çocukları etkiliyor. Bu nedenden, romen makamlarının, bu soruna ilgi göstermeleri esastır ve memnun etmeyen bu durumu acilen çözmelidir. Danışma Kurulu, Milli Eğitim Bakanlığının, devamsızlık sorununun tanıdığını ve idare çerçevesinde karşı koymaların mevcut olmasına rağmen, çingene arabulucu ve müfettişlerin atanması gibi, bazı önlemlerin alınmasını selamladı. Yüksek öğretim düzeyinde, Danışma Kurulu, üniversitelerde, çingene talebelerine bazı yerlerin ayrıldığından memnunluğunu ifade ediyor ve makamların, tüm yerlerin meşgul olması için bilgilendirme kampanyalar yürütmeleri, önemli olduğunu nitelendiriyor.

58. Devamsızlığın büyüklüğünü göz önünde tutarak, çingene çocuklarının anababalarının, eğitim sistemine itimadın artması için başka önlemlerin de alınması gerek. Danışma Kurulu, bu itimadın gerçekten önemli olduğunu değerlendiriyor. Özellikle yaşam şekilleri gezici veya yarı gezici olan aileler için, çocuklarını okullara kaydetmelerine dair kolaylıklar incelenebilir. Öğretmenlerin, çingene toplumuna, yaşam şekillerine ve geleneksel mesleklerine dair daha toleranslı olmaları teşvik edilmelidir.

59. Danışma Kurulu, genelde, akıl özürü çocuklara hasredilen "özel" okul ünitelere uygunsuz kaydetme bazı vakaların mevcut olmasına rağmen, çingene çocukların sıradan ünitelere entegre olduklarını selamlıyor. Danışma Kurulu, eğitim sisteminin, Avrupa'daki çingene çocukların eğitimine dair Bakanlar Kurulu (2000) 4. Tavsiyesindeki ilkeler gereğince, çingene azınlığının dil ve kültürünü göz önünde bulundurulması gerektiğini tespit ediyor. Böylesi bir ele alma çingene anababalar ile okul arasında karşılıklı anlaşmanın gelişmesine katkı sağlar. Danışma Kurulu, romen hükümetinin, okul öncesi eğitime çingenelerin erişmesinin iyileşmesine dair girişimlerini genişlemesi gerektiğini ve bu girişimlerin, yerel düzeydeki uygulamalar üzerine olumlu etkisi olabileceğini ummuyor.

Madde 13

60. Halihazırda elinde bulunan unsurlar gereğince, Danışma Kurulu, bu kararnamenin pratiğe uygulanması, has itirazların gerektirmediğini adediyor.

Madde 14

61. Danışma Kurulu, Anayasa'nın 32. Maddesi ve eğitim kanununun, milli azınlıklara ait kişilerin, ana dillerinde öğrenmesi ve aynı dilde eğitim almasını, kasti şekilde garanti ettiğini selamlıyor. Kurul, Romanya'da, ancak ana dilde öğrenildiği eğitimin mevcut olmadığını, sırf ana dilde eğitimin de olduğunu kaydediyor.

62. 1999-2000 okul yılında, ana dilde öğretimden ancak macar, alman, urayna, sırp, slovak ve çek azınlıklarının faydalandığı sayılıyor. Bazı bilgilere göre, bazı okullarda, bu tür sınıflar, derslerini ana dilde değil, romen dilinde yaptıkları sanılıyor. Demek, Kurul, makamların, bu sorunu dikkate almaları ve öngörüldüğü okullarda özellikle ukrayna dilindeki okullarda, derslerin ana dilde verilmesini temin etmesi gerektiğini nitelendiriyor. Aynı zamanda, romen makamlarının, hırvat dilinin, kısmen ana dilde öğretim sağlayan hırvat okullarında, hırvat dilinin yeterli kadar kullandığından emin olması gerekir.

63. Çingene toplumun rakam açısından büyük olmasına rağmen ve bazı bilgilere göre, Danışma Kurulu, Romanya'da, çingene dilinde hiç bir eğitim imkanının olmadığını tespit ediyor. Çingene dilinin öğrenilmesine dair, ancak az sayıda öğrencinin yararlandığı sayılıyor. Esastır ki, hükümetin, romen eğitim sisteminde çingene dilinin şimdiki statüsünün, çingene toplumunun emellerini hangi ölçüde cevaplandırıldığını tespit etmelidir. Böylesi bir değerlendirme Romani dilinin veya Romani dilinde öğrenimin uygun bir şekilde temin edilmesi için başka önlemlerin alınmasının gerekli olup olmadığını açıklayabilir.

64. Danışma Kurulu, türk, tatar, rus veya bulgarlar gibi bazı milli azınlıkların, geçmişte, ana dillerinde eğitimden yararlandıklarını fark etti. Zanediliyor ki, bu durum, bugün de devam etmiyor. Kurul, hükümetin, şimdiki durumun, milli azınlıkların ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığını yoklamak için azınlıklarla danışması gerektiğini nitelendiriyor. Keza, kurul, bu alanda bulgar ve polonların olumlu tecrübelerini göz önünde tutarak, okul kitapları ve kalifiye öğretmenler arasında değişimi kolaylaştırmakta hükümeti teşvik ediyor.

Madde 15

65. Danışma Kurulu, milli azınlıklar kuruluşlarına, Anayasa gereğince, Parlamento'da temsil edilmelerine hak verildiğini özellikle takdir ediyor. Daha fazla, Kurul, özellikle milli azınlıklar için bakanlıklararası Komisyonu ve idari açıdan, Etniklerarası İlişkiler dairesinin koordinasyonu altında bulunan Milli Azınlıkların Konseyi gibi azınlıklar alanı ile görevli hükümetin kurduğu strüktürleri, çerçeve – sözleşmenin 15. Maddesinin uygulanması açısından önemli olduğunu adediyor. Danışma Kurulu, Parlamento dahil olmak üzere, azınlıklar katılımının, milli azınlıkların himayesi ve Romanya'da tolerans ortamının teşviki alanlarında önemli iyileşmelerin elde edilmesine katkı sağladığını kaydediyor.

66. Tüm bu önlemlerin hatırlatılması gerekirse, fakat, Danışma Kurulu, milli azınlıklara ait kişilerin fiilen katılımının, azınlıkların menfaatlerine bağlı tüm yönler üzerine milli azınlıklar Konseyine danışmayı zorunlu kıldığını açıklıyor. Fakat, aynı Kurulun söylediklerine göre, bu danışmanın her zaman gerçekleşmediğini ve tavır takınmaları, izahsız, makamlar tarafından bazen ihmal ediliyor. Demek, danışma Kurulu, romen hükümetinin, Milli Azınlıklar Konseyinin devamlı danışmasını temin etmesi ve tutumların, makamlar tarafından kabul edilmediği takdirde, bu kararın motive olması gerektiğini nitelendiriyor.

67. Danışma Kurulu, hatırlatılan kurumsal önlemlerin, her azınlık için bir tek kuruluşa yani Parlamento ve/veya Milli Azınlıklar Konseyinde temsilen kuruluşa büyük önem verdiğini belirtiyor. Bu özel tutumu, söz konusu kuruluşun, hükümetin bir azınlığa ayıran mali kaynaklardan yararlanması pekiştiriyor. Bu koşullarda, bu azınlığı temsil eden diğer kuruluşların dışlanma ve devlet tarafından yeterli destekten yararlanmama riski mevcuttur. Şüphesiz ki, bu risk, bir çok kuruluşun mevcut olduğu çingene toplumunda daha büyüktür. Netice olarak, devlet subvansyonların dağıtımında, hükümetin, sırf Parlamento ve/veya Milli Azınlıklar Konseyinde temsilen kuruluşların muessese kanalini göz önünde bulundurmaması önemlidir, azınlıkların diğer kuruluşların da göz önünde bulundurulmalıdır.

68. Bu ortamda, Danışma Kurulu, cemiyetlere dair mevzuatın, cemiyetlerin Romanya'ya yerleştirilmesi için koşulları önemli bir derecede kolaylaştıran 26. Yönetmelikle geçenlerde değiştirildiğini belirtiyor. Kurul, özellikle küçük olan, Milli Azınlıklar Konseyinde temsilen bir çok azınlığın, yeni düzeltmenin, toplumların parçalanmasına yol açacağına dair kuşklarını ve temsil edilmesini tehlikeye koyduğunu ifade ediyor. Kurul, azınlıklar temsilcilerinin, 26 sayılı yönetmeliğin uygulanmasının neticelerini, aşırı önemli olarak değerlendiriyor ve hükümeti, bu yönetmeliğin uygulanma şekillerinin tespitinde, bu temsilcilerle danışmasını teşvik ediyor.

69. Danışma Kurulu, çingenelerin, ekonomik ve sosyal hayata fiilen katılımını engelenmeye devam eden engellere ve genelde bu azınlığın ve özelde çingene kadınlarının sosyo- ekonomik yaşam koşulları üzerine negatif etkilere ilgi gösteriyor. Tabii ki, Kurul, Etniklerarası İlişkiler dairesi çerçevesinde, Çingeneler için Milli Ofisin ve Çingeneler için bakanlıklararası altkomisyonu gibi diğer strüktürlerin de mevcut olduğunu, ilgi ile tespit etti. Fakat, kaynakları ve yetkileri sınırlı olan bu strüktürler (ayrıca özelde 4. Maddenin yorumlarına bakınız), çingenelerin, kültürel, sosyal ve ekonomik yaşama fiilen katılımını temin etmek için yeterli rol oynayabiliyorlar. Bu nedenden, Danışma Kurulu, Sağlık Bakanlığında çingeneler sorunlarında yeni bir danışman görevinin kurmasına dair hükümetin geçenlerdeki kararını selamlamasına rağmen, Romanya'nın, bu alanda çabalarını yoğunlaştırması gerektiğini nitelendiriyor.

70. Çalışma gücü alanında, Danışma Kurulu, çingenelerin, kalan halka kıyasen net uygunsuz bir tutumda bulunduğunu tespit etti. Çingene toplumun saflarında, kadınlar, mali bağımsızlığa ulaşmak için ek güçlüklerle yüz tutuyorlar. Bu durumun temelindeki bazı yönler yukarıda ele alındı (ayrıca 6. Maddenin yorumlarına bakınız) ve bu durumu iyileştirmek için uzun vadeli önlemler gerekir.

71. Kamu memur gibi çalışan milli azınlıklara ait kişiler sayısına gelince, Romanya ziyareti sırasında hitab edildiği muhtelif beyanatlar ve bilgiler ışığının temelinde, danışma Kurulu, özellikle çingeneler (4. Maddenin yorumlarına bakınız) ve farklı bir derecede macarlar için durumun, tamamen ve fiilen bir katılımdan uzak olduğuna ilgi gösterdiğini beyan etti. Macarlara gelince, bu durumun, polis ve ordu gibi alanlarda ve aynı zamanda, adalet ve eğitim alanlardaki bazı müesseselerde mevcut olduğu zanediliyor. Netice olarak, Danışma Kurulu, romen makamlarının, durumu incelemeleri gerektiğini ve sonucun tatminkarsız olduğu kanıtlandığında, genç çingeleler için özel hazırlık programları dahil olmak üzere, kamu görevler çerçevesinde azınlıkların eşit temsil edilmelerinin terfi edilmesi için gerekli önlemlerin alınmasını nitelendiriyor.

Madde 16

72. Halihazırda elinde bulunan unsurlar gereğince, Danışma Kurulu, bu kararnamenin pratiğe uygulanması, özel itirazlar gerektirmediğini adediyor.

Madde 17

73. Danışma Kurulu, hükümetin, belli bir ülke sayısına ait olan uyruklar için vize elde etmeyi zorunlu kıldırmak niyeti olduğunu tespit etti. Danışma Kurulu, bu girişimin, milli azınlıklara ait kişilerin, sınır ötesi temas kurmak ve muhafaza etmek tanınan hakkının haksız sınırlanmasından kaçınarak uygulanması arzusunun ifade ediyor.

Madde 18

74. Danışma Kurulu, Romanya'nın, milli azınlıklara ait kişilerin korunması için ilgi uyandıran bir çok kültürel anlaşma ve sözleşmelere taraf olduğunu selamlıyor. Danışma Kurulu, Macaristan ile ilişkilere gelince, Romanya ile Macaristan arasında, 1996 yılında imzalanan anlaşma, işbirliği ve iyi komşuluk anlaşma temelinde kurulan karma Komisyon, özellikle sınır noktalarına dair faaliyetini kalıcı bir şekilde yürütmeye devam edeceği ümidini ifade ediyor.

Madde 19

75. Halihazırda elinde bulunan unsurlar gereğince, Danışma Kurulu, bu kararnamenin pratiğe uygulanması, özel itirazlar gerektirmediğini adediyor.

IV. NETİCELER

76. Danışma Kurulu, Romanya'nın, milli azınlıklar ve bunların kültürü lehine ve özellikle Milli Azınlıklar Konseyi'nin kurulması ve Parlamento'da özel temsil edilme hakkının onaylanmasından dolayı önemli çabalar sarfettiğini nitelendiriyor. Danışma Kurulu, son yıllarda, toplumlararası ve özellikle macar azınlığı ile Romanya'nın kalan halkı arasında ilişkilerde tespit edilen iyileşmeyi selamlıyor. Takip edilen politikanın, milli azınlıklara dair büyük toleranslı bir ortamın terfisine katkı sağladığını memnunlukla tespit ediyor ve gelecekte de, makamların, bu neticeleri sağlamlaştıracağı inancını ifade ediyor.

77. Çerçeve - Sözleşme'nin belli bir madde sayısına eşit önemli hukuki garantilerin onaylandı veya onaylanmak üzeredir. Hukuki ve kurumsal çerçevenin tamamlanması için önemli çabalar sarfedilmeli ve tümüyle pratiğe uygulanmasına uyanık olmalı.

78. Çingenerin durumu, özellikle muhtelif alanda işlenen sayısız ayırım olaylarına dair ilgi doğuruyor. Çingenerin sosyal entegrasyonunun hızlandırılmasına dair yetkililerin kararlılığı ile Danışma Kurulu, çingenerin eğitim sisteminde durumun memnun edici olmadığı sebebinden ağırlık kazanan dengesizlikler, hem sosyo - ekonomik durumu, hem de yaşam seviyesine dair, büyük sayıda çingene ile kalan halk arasında önemli dengesizliklerin devamına ilgi gösteriyor. Aynı zamanda, Danışma Kurulu, polis memurlarının kabalık vakalarının devamına ve bu vakaların, adalette bazı takip şekillerine ilgi gösteriyor.

79. Diğer milli azınlıklara dair, ek çabalar gerektiren diğer sorunlar, sayısı daha az olan milli azınlıklara verilmesi gereken özel alanlar basın, kamu sektörde işe alınma ve eğitime değişiyor.

80. Bakanlar Kurulu neticelerine ve has tavsiyelerine değinerek, Danışma Kurulu, bunların, Romanya'da Çerçeve- Sözleşmenin kapsamlı uygulanmasına katkı sağlayabileceğini değerlendiriyor. Kurul, böylesi neticeler ve tavsiyelerin, hükümet ile milli azınlıklar arasında diyalogun devam etmesine katkı sağlacağı fikrini paylaşıyor. Netice olarak, Danışma Kurulu, Bakanlar Kurulunun dikkatine, detaylı neticeler ve tavsiyeler sunuyor. Danışma Kurulu, Bakanlar Kurulunun (97) 10 sayılı genelgesinin 36. Kuralın uygulanması için bakanlar kurulun onayladığı neticeler ve tavsiyelerin pratiğe uygulanmasına katılmaya hazırdır.

V. BAKANLAR KURULU İÇİN ÖNERİ VE TAVSİYELER

Yukarıdakileri göz önünde tutarak, Danışma Kurulu, Bakanlar Kurulunu, Romanya'ya dair aşağıdaki netice ve tavsiyeleri onaylamasını göz önünde bulundurulması gerektiğini nitelendiriyor.

Bakanlar Kurulu, Çerçeve- sözleşmenin uygulanmasına dair milli azınlıkların himayesi için çerçeve- sözleşmeyi ve Romanya'nın, 24 haziran 1999'da sunan ilk milli raporunu göz önünde tutarak;

Danışma Kurulunun 6 nisan 2001 tarihli ihbarnamesini göz önünde tutarak;

Çerçeve- Sözleşmenin uygulaması için Romanya'nın sarfettiği çabaları selamlayarak;

Aşağıdaki neticeleri ve tavsiyeleri onaylıyor ve Romanya'nın, bu kararın onaylandığından bir yıllık sürede, aşağıdaki neticeler ve tavsiyelere riayet etme şekli üzerine Danışma Kurulunu haberdar etmeye davet ediyor.

3. MADDEYE GELİNCE

Danışma Kurulu, diğer gruplara ait kişilerin de, Çerçeve - Sözleşmenin madde maddesiyle uygulama sahasına içerilme imkanını göz önünde bulundurması *neticeye varıyor* ve netice olarak, belirlenen sınavın bu kişilere de yapılmasını *tavsiye ediyor*.

4. MADDEYE GELİNCE

Danışma Kurulu, sınırlı uygulama sahası ve öngörülen cezaların yetersizliği sebebinden, ayrıma karşı himayenin temini için mevcut kanuni kararnamelemlerin, şimdiye kadar etkili olmadığı *neticeye varıyor*. Bakanlar Kurulu, Romanya'nın, geçenlerde onaylanan her hangi ayırım şeklinin önlenmesi ve cezalandırılmasına dair yönetmenliğin, acilen ve tamamen uygulanması için ve Ayrımanın Giderilmesi için Milli Konseyin, tüm kamu yetkililerin desteği ve işbirliğinden yararlanması için elinden geleni yapmasını *tavsiye ediyor*.

Danışma Kurulu, milli azınlıklara ait kişilerin sayısına dair hükümet ile milli azınlıkların rakamları arasında mevcut önemli farkın, devletin, milli azınlıklara ait kişilerin tam ve fiilen eşitliğini garanti eden önlemlerin tasarlaması, pratiğe uygulaması ve takip etme kapasitesini ciddi sürette kısıtladığı *neticere varıyor*. Bakanlar Kurulu, hükümetin, tam istatistik verileri elde etme muhtelif imkanını incelemesini *tavsiye ediyor*.

Bakanlar Kurulu, çingenelerin temel tıbbi hizmetlere erişmeleri karşısında inandırıcı ayırım açıklamalara dair endişe sebeplerin mevcut olduğu *neticeye varıyor* ve makamlara, bu açıklamaların hangi derecede temelli olduğunu yoklamasını ve özellikle yerel makamların, sosyal yardıma dair 1995 tarihli 67. Sayılı kanunun uygulanmasını temin ederek, durumu düzeltmeye çalışmasını *tavsiye ediyor*.

Bakanlar Kurulu, çingene toplumunun bir çok üyesini, diğer vatandaşlara kıyasen etkileyen ekonomik ve sosyal eşitsizliklerin, önemli olarak kaldığı *neticeye varıyor* ve Romanya'nın, bu eşitsizlikleri gidermek için olumlu hareketlere başvurmasını ve öyle davranmasını ki "Sosyal, tıbbi ve eğitim alanında çingene toplumunun durumunun iyileştirmesi için milli strateji'yi" pratiğe uygulanması ile birlikte, bu eşitsizliklerin azalmasına uygun dikkat göstermesini *tavsiye ediyor*.

5. MADDEYE GELİNCE

Bakanlar Kurulu Romanya'nın, milli azınlıklar üyelerine kültürlerini muhafaza etmek ve geliştirmek için çabalarını yoğunlaştırdığı *neticeye varıyor* ve Romanya'ya söz konusu azınlıkların gerçek durumuna göre çabalarına devam etmesini *tavsiye ediyor*.

Bakanlar Kurulu, romen toplumunda, çingene özdeşliğine dair negatif imajın halen mevcut olduğu *neticeye varıyor*. Romanya'ya, Çingeneler için Milli Plan'ın, çingene kültürüne tamamen riayet ederek, çingene toplumu ile danışarak ve işbirliği yaparak uygulamasını *tavsiye ediyor*.

6. MADDEYE GELİNCE

Bakanlar Kurulu, toplumlararası ilişkilerin son yıllarda gevşediğine ve daha büyük tolerans ortamının gelişmesine rağmen, kültürlerarası diyalogun yetersiz kaldığını *belirtiyor* ve hükümetin bu diyalogun terfisine yeni inisiyatiflerin hazırlamasını *tavsiye ediyor*.

Bakanlar Kurulu, bazı iletişim araçlarının, macar, çingene ve yahudiler gibi bazı azınlık üyeleri ile ilgili olumsuz basma kalıpları ebedileştiren şekilde bilgiler sunduğu *neticeye varıyor* ve hükümetin, gazeteciler arasında profesyonel teati programları ve (97) medya ve tolerans kültürünün terfisine dair 21 sayılı Bakanlar Kurulunun Tavsiyesi'ndeki ilkeler ruhunda, azınlıklara bağlı sorunların tam ve eşit sunulmasının terfisine hasredilen özel programları desteklemesini *tavsiye ediyor*.

Bakanlar Kurulu, kasım 2000'de seçim öncesi süresinin, etniklerarası gerginlikler ve azınlıklara karşı kampanyaların yokluğundan işaretlenmesine rağmen, cumhurbaşkanlık seçimlerinin ikinci turunda, bir siyasi parti, azınlıklara karşı duygu besleyerek, milliyetçi ve yabancı düşmanlığı konuşmasını terfi ettiği *neticeye varıyor*. Bakanlar Kurulu, romen

makamlarına, saygı ve tolerans ilkelerine dayalı siyasi diyalogun terfisi için çabalarını yoğunlaştırmasını *tavsiye ediyor*.

Bakanlar Kurulu, polisin, çingene toplumuna uyguladığı kötü muameleye ve şimdiki durumunun çerçeve- sözleşmenin 6 maddesinin 2. Paragrafına uymadığına dair ilgi sebeplerinin mevcut olduğu *neticeye varıyor*. Romen makamlarına, adı geçen kişilere karşı prosedürleri doğru dürüst yapılmasını *tavsiye ediyor*.

Bakanlar Kurulu, polisin, çingenelerin evinde arama tarama yaptığı veya şüphelileri ele geçirdiği zaman, uygunsuz şekilde bazen güce başvurduğu ve aynı zamanda, Romanya'da halen şiddetli gece nüfuzunun gerçekleştirildiği ve şimdiki durumun, çerçeve- Sözleşmenin 6. Maddesinin 2. Paragrafına uymadığı *neticeye varıyor*. Bakanlar Kurulu, hükümete, böylesi pratiklerin durdurmasını ve azınlıklar ile polis arasında ilişkilerin iyileşmesi ve polis güçleri saflarında toleransın artması için başka önlemlerin de almasını *tavsiye ediyor*.

9. MADDEYE GELİNCE

Bakanlar Kurulu, hem radio, hem televizyon yayınlarına gelince, azınlıklar arasında kaynakların eşitsiz tahsis edilmesine dair ilgi sebeplerinin mevcut olduğu *neticeye varıyor*. Hükümete, dengeyi yeniden tespit etmeyi denemesini ve çingeme toplumuna ek yayın süresi verilmesini ve sayısı az olan azınlıkların, basın tarafından yeterli dikkatten yararlanma imkanlarını incelemesini *tavsiye ediyor*.

Bakanlar Kurulu, milli azınlıklara hasredilen yayın saatlerinin, uygun dinleyici seviyesine ulaşmaya izin vermediği *neticeye varıyor*. Bu durumun, yeniden incelenmesini konusunu oluşturmasını *tavsiye ediyor*.

10. MADDEYE GELİNCE

Bakanlar Kurulu, geçenlerde Parlamentoda onaylanan yerel kamu idaresinin, yerel yönetimle ilişkilerde azınlıkların dillerinin kullanılmasına dair hukuki güvensizliği durdurabildiği *neticeye varıyor*. Romanya'nın, bu kanunun hemen yürürlüğe girdikten sonra, uygun bir şekilde uygulanmasına gerekli tüm dikkatini *tavsiye ediyor*.

Bakanlar Kurulu, geçenlerdeki yerel kamu idare kanununun, sokak adlarını iki dilde yazılmasını kolaylaştırabileceği *neticeye varıyor*. Makamların, söz konusu kanunun hemen yürürlüğe girdikten sonra, yasaları uygulanmasını ve bu ortamda ortaya çıkabilen olası gerginlikleri azaltmak için gerekli önlemleri almasını *tavsiye ediyor*.

12. MADDEYE GELİNCE

Bakanlar Kurulu, romen makamlarının harcadığı çabaların, bir çok iyileşmeye ve özellikle milli azınlıklar dillerine dair iyileşmelere izin verdiği *neticeye varıyor*. Fakat, azınlıklar dillerinde yazılan okul kitapların ve özellikle ermeni, hırvat, polon, sırp, slovak, türk ve tatar, bazı azınlıklar için kalifiye öğretmen krizinin mevcut olduğu *neticeye varıyor*. Bakanlar Kurulu, yukarıda adı geçen azınlıkların gerekli kitap ve öğretmenden yararlanması için, bu durumu incelemesini *tavsiye ediyor*.

Bakanlar Kurulu, tarihin öğrenilmesinin, Romanya'daki etnik çeşitliliği gerekli kadar ispatlamadığına dair beyanatlara ilgi gösterdiği *neticeye varıyor*. Romen makamlarının, milli azınlıkların temsilcileri ile birlikte, tarihin öğrenilmesinin, kültürlerarası diyalogu teşvik etme şekilleri incelemesini *tavsiye ediyor*.

Bakanlar Kurulu, Eğitim bakanının da tanıdığına göre, çingene öğrencileri saflarında okul devamsızlığının oranı, aşırı büyük ve bu durumun sebebi özellikle yeyeceğin yokluğu olduğu *neticeye varıyor*. Bakanlar Kurulu, romen makamlarının, bu konuyu acilen ele almasını *tavsiye ediyor*. Okul devamsızlığının oranını göz önünde bulundurarak, Bakanlar Kurulu, Romanya'nın, çingene anababaların, eğitim sistemine itimadlarını sağlamlaştırmasını ve okula kayıt formalitelerinin kolaylaştırılmasını incelemesini ve çingene çocukların eğitime ulaşmasına dair, Avrupada rom/ çingene çocukların eğitimine dair Bakanlar Kurulunun (2000) 4 sayılı

Tavsiyesindeki ilkeler gereğince, eşit şansın sağlanmasına dair başka önemlerin de alınmasını *tavsiye ediyor*.

14. MADDEYE GELİNCE

Bakanlar Kurulu, Anayasa'nın 32. Maddesi ve Eğitim kanunu gereğince, Romanya'da, azınlık dillerinde ders verilen romen dilinde eğitimin ve bazı derslerin her zaman azınlık dilinde verilmemesine rağmen, azınlıklar dilerinde eğitimin de mevcut olduğu *neticeye varıyor*. Bakanlar Kurulu, makamların, bu soruna ilgi göstermelerine ve tam veya kısmen bir azınlık dilinde verilecek derslerin, özellikle ukrayna ve hırvat dillerinde, fiilen bu dillerde verilmesinin temin etmesini *tavsiye ediyor*.

Bakanlar Kurulu, Romanya'da romani dilinde öğretimin mevcut olmadığı ve bu dilin öğrenilmesi, düşük sayıda öğrencilere teklif edildiği *neticeye varıyor*. Bakanlar Kurulu, Romanya'nın, romen eğitim sisteminde romeni dilinin şimdiki statüsünün, çingene toplumunun emellerinin hangi ölçüde cevaplandığını tespit etmesini ve romeni dilini veya romeni dilde eğitimi temin etmek için gerekli ek her hangi önlemi incelemesini *tavsiye ediyor*. Bakanlar Kurulu, geçmişte, türk, tatar, rus ve bulgarlar gibi bazı azınlıkların, ana dillerinde eğitimden yararlanabildikleri ve şimdi söz konusu olamadığı *neticeye varıyor*. Bakanlar Kurulu, hükümetin, şimdiki durumun, ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığını yoklamak için bu azınlıklarla danışmasını *tavsiye ediyor*.

15. MADDEYE GELİNCE

Bakanlar Kurulu, azınlıklara bağlı has sorunlarda Milli azınlıklar Konseyi'ne her zaman danışılmadığı ve oy birliği ile alınmış olsa da, ihbarnamelerin, bazen makamlar tarafından ihmal edildiği *neticeye varıyor*. Bakanlar Kurulu, Milli Azınlıklar konseyi ile daimi danışılmasını ve ihbarnamelerin göz önünde tutulmadığı takdirde, makamların, sebepleri bildirmesini *tavsiye ediyor*.

Bakanlar Kurulu, Parlamento ve/ veya Milli Azınlıklar Konseyi'nde temsilen kuruluşların, azınlıkların diğer kuruluşlarına kıyasen tercihli muameleden yararlandığı *neticeye varıyor*. Hükümete, milli azınlıklar kuruluşlarına ayrılan tutarların, ancak Parlamento ve/ veya Milli Azınlıklar Konseyi'nde temsil edildikleri temelinde değil, azınlıkların diğer kuruluşların da faydalanması için de dağıtmasını *tavsiye ediyor*.

Bakanlar Kurulu, çingene ve özellikle çingene kadınların, ekonomik ve sosyal hayata fiilen katılımını engellemeye devam eden engeller sebebinden ilgi nedenlerinin mevcut olduğu *neticeye varıyor*. Romanya'ya, bu alanda çabalarını yoğunlaştırmasını *tavsiye ediyor*.

Bakanlar Kurulu, kamu görevlerde bulunan milli azınlıklara ait kişilerin ve özellikle macar ve çingenelerin, nispi düşük sayı sebebinden ilgi nedenlerinin mevcut olduğu *neticeye varıyor*. Romen makamlarına, bu durumu incelemesini ve neticenin memnun edici olmadığı takdirde, kamu idaresi çerçevesinde azınlıkların eşit temsil edilmelerini terfi etmek için gerekli önlemleri almasını *tavsiye ediyor*.

17. MADDEYE GELİNCE

Bakanlar Kurulu, vize elde etmek için formalitelerin, milli azınlıklara ait kişilerin, sınır dışı temas kurma ve muhafaza etmelerine dair tanınan hakkın, haksız kısıtlanmaması şekilde uygulanmasını *tavsiye ediyor*.

* * *